

RAPORT 2020

Wielkopolskie
Muzeum
Niepodległości

**Budujemy nowe
Muzeum Powstania Wielkopolskiego**

WPROWADZENIE

Szanowni Państwo,

rok 2020 z powodu pandemii i wprowadzonych odgórnie szeregu obostrzeń różnił się pod każdym względem od poprzednich lat działania Wielkopolskiego Muzeum Niepodległości. Dla mnie osobiście, zawodowo, był to rok inny od wszystkich dotychczasowych. Z dniem 1 marca Prezydent Poznania Jacek Jaśkowiak powołał mnie na stanowisko Dyrektora Wielkopolskiego Muzeum Niepodległości z misją wybudowania nowej siedziby Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919, a zaledwie tydzień później załała nas, dosłownie, pierwsza fala pandemii. Wiele z planów i zamierzeń trzeba było natychmiast zrewidować. Wszyscy musieliśmy zmierzyć się z nieznaną nikomu do tej pory sytuacją, która odbiła się w oczywisty sposób na zmniejszonej drastycznie frekwencji, na finansach Muzeum, na działalności wystawienniczej, którą trzeba było mocno ograniczyć. Cieszące się dużą popularnością wydarzenia plenerowe, takie jak choćby Noc Muzeów, Dni Twierdzy Poznań czy inscenizacja przyjazdu Paderewskiego do Poznania, wpisane na stałe do kalendarza miejskich wydarzeń, musiały zostać odwołane. Jakby tego było mało, wyjątkowo długa, mroźna i śnieżna zima wywołała szereg nagłych awarii, na które nie byliśmy przygotowani, także od strony finansowej. Przy zmniejszonych wpływach z tytułu sprzedaży biletów, pojawiły się

nieplanowane koszty, które trzeba było ponieść, aby dostosować Muzeum do pracy i obsługi publiczności w warunkach reżimu epidemicznego. Poważnym wyzwaniem organizacyjnym, sprzętowym i finansowym było dostosowanie wszystkich oddziałów Wielkopolskiego Muzeum Niepodległości do przeniesienia dużej części swojej dotychczasowej, standardowej aktywności związanej z upowszechnianiem i upamiętnianiem historii do internetu. Paradoksalnie, dzięki tej wymuszonej, niecodziennej sytuacji Muzeum i jego pracownicy zdobyli nowe umiejętności i kompetencje, bardzo szybko nauczyliśmy się działać równoległe w świecie realnym i wirtualnym, poszerzając tym samym zasięg swojego oddziaływania, pozyskując nową, i co bardzo cieszy, tę młodszą część publiczności. Jesteśmy obecnie w przededniu uruchomienia platformy do zakupu biletów przez internet – ToBilet, co ma się przyczynić do zwiększenia frekwencji i zainteresowania ofertą WMN. Dzięki wsparciu MKDniS stworzyliśmy wirtualny spacer po powstającym nowym Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919, pokazując potencjał tego ważnego w skali kraju projektu i wyjątkowej w historii naszej Ojczyzny – historii zwycięstwa. W wymiarze całkiem realnym, w grudniu tuż przed Świętami, na 102. rocznicę wybuchu Powstania Wielkopolskiego odebraliśmy od pracowni architektonicznej WXCA projekt budowlany przyszłej, nowej siedziby Muzeum mającego w nowoczesny i atrakcyjny sposób opowiedzieć historię naszego zwycięskiego powstania. Kilka miesięcy wcześniej przeszliśmy do kolejnego etapu ogromnie ważnej inwestycji – prowadzonych od 2018 roku w Muzeum

Martyrologii Wielkopolan – Fort VII, na elewacji frontowej koszar szyjowych oraz w części tzw. prawego majdanu, robót budowlanych w ramach projektu „Renowacja i adaptacja Fortu VII w Poznaniu dla zachowania dziedzictwa kulturowego”. Za kolejne miliony, jakie WMN otrzymało z Miasta i za pośrednictwem Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego z WRPO, wyłoniono wykonawcę, który przywróci pierwotny wygląd fos wokół Fortu VII oraz części pomieszczeń fortecznych. Łączna wartość całej prowadzonej w Muzeum Martyrologii Wielkopolan inwestycji, która zakończy się w grudniu 2022, wynosi ponad 34 mln zł.

Mimo ciągłej niepewności, ograniczonych możliwości finansowych, okresowego zamykania Muzeum z powodu kolejnych fal pandemii, udało nam się stworzyć kilka wartościowych wystaw czasowych: prezentowane w Odwachu pn. „Katyń – pamięć ocalona. Wystawa w 80. rocznicę zbrodni na ludziach i prawdzie” i druga pn. „Antoni Radziwiłł oraz jego epoka w listach żony i córek”, plenerowa wystawa przed Odwachem, bazującą na unikalnych, zakupionych przez Muzeum zdjęciach pn. „Virtuoso. Ignacy Jan Paderewski na nieznanych fotografiach z zapomnianego albumu”, wystawa przygotowana przez Muzeum Uzbrojenia pn. „Dragoni Generała Maczka. Rzeszów 1938 – Świętoszów 2020”. Niemal na początku pandemii Covid-19 zdążyliśmy z gruntowną modernizacją wystawy stałej w Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956. Włączyliśmy się bardzo aktywnie w ogromne przedsięwzięcie multimedialne – stworzoną w ramach Programu Niepodległa przez Wielkopolski

Urząd Wojewódzki, PCSS, Muzeum Narodowe w Poznaniu oraz poznański oddział IPN aplikację internetową: „Wielkopole w wojnie polsko-bolszewickiej 1920”. Do szczęśliwego końca doprowadzono produkcję filmu dokumentalnego w reżyserii Tadeusza Litowczenki pt. „Zwycięstwo. Powstanie Wielkopolskie 1918-1919”. Dzięki wsparciu Miasta Poznań, wspólnie z popularnym zespołem Luxtorpeda zrealizowaliśmy robiący prawdziwą furrorę na kanale YouTube teledysk do utworu pt. „Hołd”, opowiadającego historię Poznańskiego Czerwca '56 i Fortu VII. Jesienią 2020 roku w Muzeum Martyrologii Wielkopolan miało miejsce niezwykle, symboliczne i bardzo wzruszające spotkanie kombatantów, rodzin ofiar niemieckich obozów koncentracyjnych z nowym Ambasadorem Republiki Federalnej Niemiec w Polsce, Panem Arndtem Freytag von Loringhoven, prywatnie synem oficera niemieckiej Reichswehry, pod koniec wojny służącego jako adiutant szefa sztabu generalnego w bunkrze Hitlera.

W Raporcie, który przekazujemy do Państwa rąk, szczególnie prezentujemy naszą działalność w tym wyjątkowym 2020 roku, ufając, że docenicie Państwo nasze zaangażowanie i ciężką pracę, jaką trzeba było wykonać w tak niesprzyjających warunkach zewnętrznych.

ODDZIAŁY MUZEUM

Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919

Ekspozycja stała: **Powstanie wielkopolskie 1918-1919. Droga do niepodległości**

Stary Rynek 3 (Odwach), 61-772 Poznań, tel. 61 853 19 93, odwach@wmn.poznan.pl

Ze względu na sytuację epidemiczną oddział był zamknięty dla zwiedzających od 11 marca do 12 czerwca oraz od 7 listopada do 31 grudnia.

Liczba zwiedzających w ciągu roku: **5324 osoby**

Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956

Ekspozycja stała: **Powstanie Poznańskie 1956 – ocalona pamięć**

ul. Święty Marcin 80/82 (CK Zamek), 61-809 Poznań tel. 61 852 94 64, czerwiec@wmn.poznan.pl

Ze względu na modernizację wystawy stałej oraz sytuację epidemiczną oddział był zamknięty dla zwiedzających do 16 czerwca oraz od 7 listopada do 31 grudnia.

Liczba zwiedzających w ciągu roku: **1437 osób**

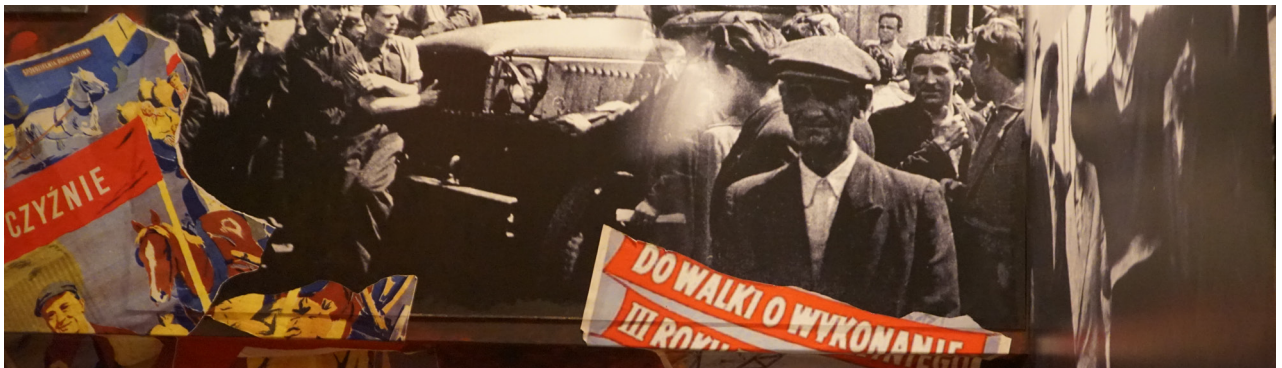
Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956

Schron przeciwatomowy dla władz miasta Poznania / Galeria Plakatu z Okresu Socjalizmu

ul. Słupska 62, 60-458 Poznań, tel. 61 852 94 64, slupska@wmn.poznan.pl

Otwierany okazjonalnie.

Liczba zwiedzających w ciągu roku: **146 osób**

ODDZIAŁY MUZEUM

Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII

Ekspozycje stałe: **Wysiedlenia ludności polskiej z Wielkopolski do Generalnego Gubernatorstwa 1939-1941 / Więźniowie Fortu VII w więzieniach i obozach III Rzeszy – zmarli i zaginieni / Męczeństwo więźniów Fortu VII w okresie II wojny światowej / „Ja szukam życia i umrę cicho...” – życie i twórczość Stefana Balickiego / „...i ślad po nich zaginął”. Zagłada chorych psychicznie w komorze gazowej w Forcie VII / Wystawa fotografii Przemysława Jurkiewicza „Twierdza fortowa Poznań”**

ul. Polska, 60-591 Poznań, tel. 61 848 31 38, mmw@wmn.poznan.pl

Ze względu na sytuację epidemiczną oddział był zamknięty dla zwiedzających od 11 marca do 17 maja oraz od 7 listopada do 31 grudnia.

Liczba zwiedzającychw ciągu roku: **3133 osoby**

Muzeum Uzbrojenia

Ekspozycje stałe: **Wystawa plenerowa ciężkiego sprzętu wojskowego XX w. / „Za mundurem panny sznurem...” Mundury, uzbrojenie i oporządzenie polskich formacji wojskowych 1914-1945 / Między Wehrmachtem a Armią Czerwoną – poznaniacy w bitwie o swoje miasto w 1945 roku**

al. Armii Poznań, Park Cytadela, 61-633 Poznań, tel. 61 820 45 03, cytadela@wmn.poznan.pl

Ze względu na sytuację epidemiczną oddział zamknięty dla zwiedzających od 11 marca do 17 maja oraz od 7 listopada do 31 grudnia.

Liczba zwiedzającychw ciągu roku: **28 158 osób**

Muzeum Armii „Poznań”

Ekspozycja stała: **Wierni przysiędze. Armia „Poznań” w kampanii wrześniowej 1939 roku**

al. Armii Poznań (Mała Śluza), 61-633 Poznań, tel. 663 866 414, bzura@wmn.poznan.pl

Ze względu na sytuację epidemiczną oddział był zamknięty dla zwiedzających 11 marca do 6 czerwca oraz od 7 listopada do 31 grudnia.

Liczba zwiedzających: **3303 osoby**

WYSTAWY CZASOWE

Katyń – pamięć ocalona. Wystawa w 80. rocznicę zbrodni na ludziach i prawdzie

Wystawa autorska Muzeum Armii „Poznań”
prezentowana w sali wystaw czasowych Odwachu
od 16 lipca do 27 września

Kurator: Anna Adamska

Projekt i realizacja: Wawrzyniec Kozicki, Maciej Janowicz
Wystawę sfinansowało Miasto Poznań

W Wielkopolskim Muzeum Niepodległości, począwszy od 1990 roku, tematykę katyńską prezentowano już wiele razy. Ekspozycja „Katyń – pamięć ocalona” powraca niejako do poprzednich wątków. Jednakże tym razem kanwą muzealnej opowieści staje się kwestia prawdy i pamięci, jak również heroicznej walki o ich przetrwanie. Prawda o Katyniu bowiem, przez dziesięciolecia ukrywana i fałszowana, była obiektem rozgrywek politycznych i propagandowych, pojawiała się niejednokrotnie na międzynarodowych forach, by po chwili, bez obiektywnego dyskursu, ginąć w mrokach dyplomatycznych zaniechań. Jednocześnie najwierniejszymi kustoszami tej prawdy okazywały się rodziny pomordowanych oficerów – ich żony, matki, synowie i córki. To oni w zaciszu domów prawdę pielęgnowali i o nią zabiegali, nie pozwolili o niej zapomnieć – sobie i światu. Wystawa składa hołd nie tylko ofiarom bestialskiego mordu, ale także wojownikom pamięci – katyńskim rodzinom. Towarzyszy jej katalog autorstwa kuratorki Anny Adamskiej.

Opowieści o próbie wymazania mordu i wiedzy o jego prawdziwych sprawcach ze społecznej świadomości historycznej towarzyszyły wydobyte z grobów w Katyniu, Charkowie i Miednoje pamiątki-relikwie, materialne świadectwa zbrodni, udostępnione na wystawę przez Muzeum Katyńskie w Warszawie.

WYSTAWY CZASOWE

Dragoni Generała Maczka. Rzeszów 1938 – Świętoszów 2020

Muzeum Uzbrojenia, od 27 października

Kurator: Miłosz Stroński

Wystawa czasowa prezentująca historię i losy 10. Pułku Dragonów w składzie 10. Brygady Kawalerii Pancernej walczącej w ramach 1. Polskiej Dywizji Pancernej. Ta zmotoryzowana jednostka piechoty brała czynny udział w działaniach frontu w zachodniej Europie w latach 1944-1945. Mimo iż o przewadze na polu walki stanowiły czołgi, to jednak do pojedynczych zadań oddelegowywano piechotę. 10. Pułk Dragonów (jako oddział piechoty zmotoryzowanej) spisywał się w tej roli idealnie. Na tle zwykłych jednostek strzeleckich wyróżniał się przede wszystkim mobilnością pododdziałów oraz sposobem wyszkolenia i ofensywnym stylem walki. Z tych powodów szwadrony dragonów były dla załóg polskich czołgów pożądanym wsparciem w momencie szturmowania pozycji wroga. Historia jednostki rozpoczyna się w 1938 roku, w momencie sformowania w Rzeszowie dywizjonu rozpoznawczego 10. Brygady Kawalerii. Od tego momentu ułani, a potem dragoni podążają szlakiem bojowym od Francji do Niemiec, walcząc zwycięsko w II wojnie światowej. Po kilkudziesięciu latach hasło „Dragoni Naprzód!” ponownie rozbrzmiewa w polskich koszarach. W 1995 roku tradycje pułkowe przejął 10. batalion zmechanizowany ze Świętoszowa.

Wystawa opiera się na niezwykłych źródłach. Po II wojnie światowej, aż do późnych lat 80., weterani 10. Pułku Dragonów wydawali w Londynie, periodyk „Dragoni naprzód”. Zawierał on głównie wspomnienia oraz informacje o wojennych losach żołnierzy tej formacji. Artykuły z tego unikatowego wydawnictwa stanowią cenne uzupełnienie scenariusza wystawy, na której obejrzymy umundurowanie i uzbrojenie dragonów z różnych okresów służby, a także sprzęt i wyposażenie wykorzystywane zarówno na polu bitwy, jak i w czasie służby garnizonowej.

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury

WYSTAWY CZASOWE

Antoni Radziwiłł oraz jego epoka w listach żony i córek

Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919
od 30 października

Kuratorzy: Olaf Bergmann i Jan Szymański

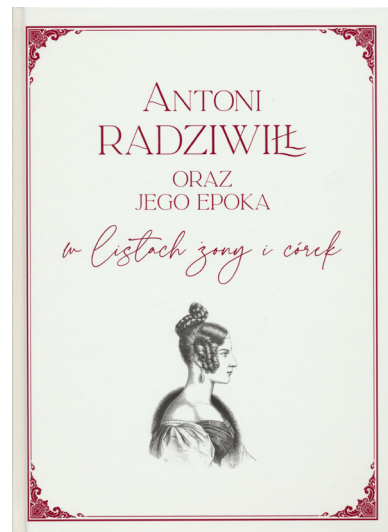
Wystawa powstała z inicjatywy Wojciech Lizaka

Projekt i realizacja: Wawrzyniec Kozicki, Maciej Janowicz

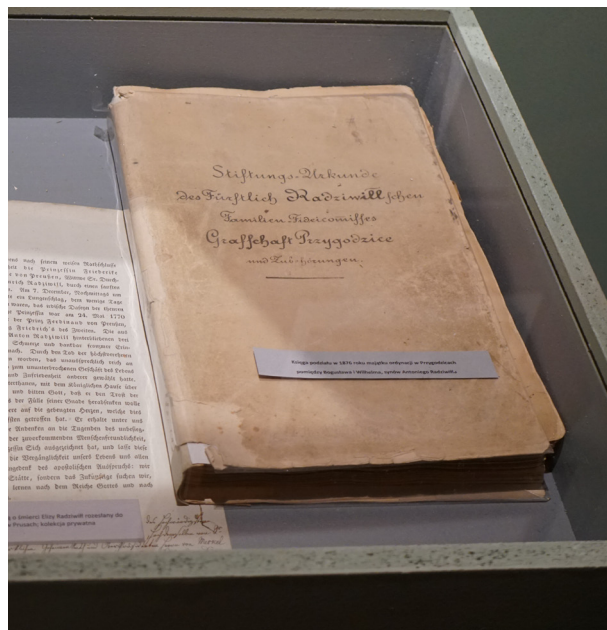
Dofinansowano ze środków Ministra Kultury
i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu
„Wspieranie działań muzealnych”

Na wystawie zaprezentowano oryginalne obiekty bezpośrednio związane z rodziną Radziwiłłów, m.in. portrety z epoki, widoki miejscowości, w których przebywali, autentyczne mapy z 1. połowy XIX wieku, medale z okazji zaślubin Luizy i Antoniego, oryginał kompozycji Antoniego Radziwiłła do tekstu „Fausta” Goethego, scenę z koncertu Chopina. Ekspozycje pochodzą z kolekcji Antykwariatu Wu-eL ze Szczecina, Wielkopolskiego Muzeum Niepodległości, prywatnych zbiorów Macieja Radziwiłła i Sergiusza Stube, Archiwum Państwowego w Poznaniu, Biblioteki Raczyńskich, Biblioteki Kórnickiej, Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu, Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk oraz Muzeum Narodowego w Poznaniu. Wystawie towarzyszy interesująca publikacja w atrakcyjnej szacie graficznej.

Antoni Radziwiłł, żonaty z Luizą, kuzynką króla pruskiego Fryderyka Wilhelma III, był po kongresie wiedeńskim jednym z najważniejszych i najbardziej wpływowych polskich polityków, wspierających sprawę polską w oparciu o berliński dwór Hohenzollernów. Z nadania króla pruskiego piastował funkcję Namiestnika Wielkiego Księstwa Poznańskiego (1815-1831).

WYSTAWY CZASOWE

„Virtuoso”.

Ignacy Jan Paderewski na nieznanych fotografiach z zapomnianego albumu

Stary Rynek w Poznaniu, od 22 grudnia

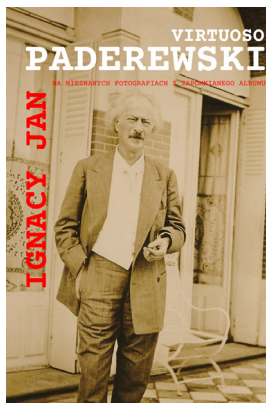
Kurator: Olaf Bergmann

Opracowanie graficzne i realizacja:

– Marcin Wiśniewski

Wystawa prezentuje fotografie z zakupionego w 2019 roku przez WMN albumu, zawierającego 138 ułożonych chronologicznie i dobrze zachowanych nieznanych dotąd zdjęć, dokumentujących dwie ostatnie dekady życia Paderewskiego (1919-1936).

Album zawiera materiały ikonograficzne, które można uznać za niezwykle interesujące i wręcz unikatowe z przynajmniej czterech powodów – wyjaśnia kurator wystawy dr hab. Olaf Bergmann. – Po pierwsze, są to zdjęcia dotąd nieznanne, nigdzie nie publikowane. Po drugie, większość z nich przedstawia Mistrza oraz najbliższe jego otoczenie – w tym żonę Helenę – w codziennym, prywatnym życiu. Po trzecie są one bardzo cenną dokumentacją wnętrza oraz otoczenia Riond-Bosson, szwajcarskiej rezydencji Paderewskich w Morges, a po czwarte niektóre z nich ukazują też Paderewskiego w okresie jego politycznej aktywności: jako premiera polskiego rządu w 1919 roku oraz jednego z twórców powstałego w 1936 roku Frontu Morges.

Wystawa powstała we współpracy z poznańskim Teatrem Muzycznym, w którym 12 września 2020 miała miejsce premiera musicalu Matthew Hardy'ego „Virtuoso”, nagrodzonego w konkursie na musical inspirowany życiem i działalnością Paderewskiego, ogłoszonym w Stanach Zjednoczonych przez Instytut Adama Mickiewicza z okazji 100. rocznicy odzyskania niepodległości.

WYDARZENIA

Piknik militarny „Poznań 1945”

Ostatnie wydarzenie z udziałem publiczności przed pandemią Covid-19

23 lutego, w 75. rocznicę zakończenia walk o Poznań, w Muzeum Uzbrojenia na Cytadeli odbył się piknik militarny „Poznań 1945”. Rocznicą zakończenia walk o miasto była okazją, by w ciekawej, niecodziennej formie przybliżyć uczestnikom fakty z wojennej, i nie tylko, historii Poznania. Na gości czekała prezentacja czołgu średniego T-34-85 z kolekcji MU, który tuż po renowacji powrócił na ekspozycję plenerową. Śladami walk o fort Winiary podążali uczestnicy spaceru historycznego, prowadzonego przez Macieja Karalusa (Wydawnictwo Pomost – „Festung Posen 1945”).

Wśród dodatkowych atrakcji pikniku znalazły się: możliwość zwiedzania wnętrza działa samobieżnego ISU-122 z kolekcji MU, prezentacja grupy rekonstrukcji historycznej w mundurach wojsk walczących w Poznaniu w 1945 roku, pokaz pojazdów historycznych używanych podczas walk o miasto oraz prezentacja uzbrojenia historycznego z walk o Poznań (Stowarzyszenie Zbrojownia).

WYDARZENIA

64. rocznica Poznańskiego Czerwca

28 czerwca obchodziliśmy 64. rocznicę powstania poznańskiego 1956 roku. Ze względu na epidemię COVID-19 nie były to tak bogate obchody jak zwykle. Pokazaliśmy jednak, że pamiętamy o bohaterach Czerwca '56.

Modernizacja wystawy stałej Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956

Kuratorami obecnej wystawy są Kinga Przyborowska i Łukasz Szudarski. Ekspozycja została przygotowana w oparciu o istniejącą w latach 2007-2019 wystawę, której kuratorem była Barbara Fabiańska. Przetrwiała idea przyświecająca muzeum narracyjnemu, która „przenosi” zwiedzających do Poznania z lat 50. XX wieku, a goście stają się w pewnym sensie uczestnikami pamiętnego 28 czerwca 1956 roku. W nowej ekspozycji sporo miejsca poświęcono kwestii życia codziennego. Swoje indywidualne miejsce znalazł wątek dotyczący MPK, zagranicznych gości MTP i korespondentów opowiadających

o Czerwcu '56. Zaakcentowano udział dzieci w pochodzie oraz rolę lekarzy i pielęgniarek ratujących rannych. W części zaaranżowanej na salę rozpraw przedstawiono nieeksponowane dotąd treści i dokumenty, dzięki którym bliższa staje się sprawa głośnych procesów poznańskich. Spacerując ulicami Poznańską, Wolności, Kochanowskiego zobaczymy wiele nowych eksponatów, są też nowe nagrania audio i liczne multimedia.

VIII edycja akcji „Światełko dla Czerwca '56”

W poniedziałek **22 czerwca** rozpoczęła się VIII edycja akcji „Światełko dla Czerwca '56”. Hołd Janowi Niemczykowi, który spoczywa w grobie rodzinnym na Junikowie (pole AZ, kwarta 3, rząd L, miejsce 16) symbolicznie oddali przewodniczący Rady Miasta Poznania Grzegorz Ganowicz, dyrektor WMN Przemysław Terlecki i kierownik Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956 Kinga Przyborowska. W kolejnych dniach odwiedzaliśmy także groby ofiar Czerwca '56 na innych cmentarzach m.in. na Cytadeli.

IV Ogólnoszkolna Konferencja „Młodych Rozprawa nad Czerwcem '56”

Każdy uczestnik Konferencji mógł zaprezentować się w jednym z czterech bloków tematycznych: „Miejsce”, „Bohater”, „Wydarzenie” lub „Pamięć”, przygotowując indywidualnie lub zespołowo wystąpienie w wybranej przez siebie formie (np. referat, piosenka, wiersz lub film). W związku z pandemią koronawirusa IV edycja Konferencji odbyła się w internecie. Zebrane materiały opublikowane zostały na portalach prowadzonych przez Wielkopolskie Muzeum Niepodległości.

II Test Wiedzy o Poznańskim Czerwcu 1956

Zwycięzcą II edycji konkursu został Jakub Walczyński z V Liceum Ogólnokształcące im. Klaudy Potockiej w Poznaniu. Test został przeprowadzony w internecie, dzięki wsparciu portalu www.testportal.pl

Konkursy

Dla uczniów szkół podstawowych i średnich Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956 przygotowało dwa konkursy: „Poezja dla Czerwca '56” oraz „Logotyp z okazji 65. rocznicy wybuchu Powstania Poznańskiego – Czerwiec '56”

Dofinansowano ze środków Narodowego Centrum Kultury w ramach programu Kultura – Interwencje 2020.

Patronat Wielkopolskiego Kuratorium Oświaty.

WYDARZENIA

Rocznica Bitwy Warszawskiej 1920

Symboliczna uroczystość odbyła się **13 sierpnia** pod tablicą Marszałka Józefa Piłsudskiego, znajdującą się na Wieży Zegarowej CK Zamek. Uczczono przypadające 15 sierpnia Święto Wojska Polskiego i 100. rocznicę zwycięskiej bitwy z 1920 roku. Capstrzykiem patriotycznym „Poznańscy 1920” oddano hołd Wielkopolanom, którzy walczyli w wojnie polsko-bolszewickiej o kształt wschodniej granicy II RP.

Uroczystości zorganizowanej przez: Wielkopolskie Muzeum Niepodległości, Fundację „Zakłady Kórnickie”, Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Poznaniu, Muzeum Narodowe w Poznaniu, Muzeum Broni Pancernej, Zarząd Regionu NSZZ „Solidarność” oraz Towarzystwo Miłośników Wilna i Ziemi Wileńskiej towarzyszyło składanie zniczy i kwiatów, koncert pieśni patriotycznych w wykonaniu zespołu Monogramista JK (Jacek Kowalski) oraz prezentacja wystawy „Powstanie Wielkopolskie 1918-1919. Droga Wielkopolan do Niepodległości”.

WYDARZENIA

RzeczyViste

Instalacja Karoliny Mosiej-Zambrano

Realizacja: Muzeum Pamięci Sybiru w Białymstoku
plac Wolności w Poznaniu, **22 sierpnia**

Deportacje były jedną z najpowszechniejszych sowieckich represji w latach 1939-1941. Daleko na wschód, głównie na Syberię i do Kazachstanu, przesiedlano całe rodziny. Podczas czterech masowych deportacji w nieludzkich warunkach – towarowymi wagonami, niemal bez jedzenia i picia – wywieziono co najmniej 330 tysięcy polskich obywateli. Wywózki pojedynczych osób trwały przez całą okupację sowiecką i trudno oszacować ich skalę.

Instalacja *RzeczyViste* jest w koncepcji autorskiej metaforą otwartej walizki. Tworzące ją przedmioty codziennego użytku przypominają te, które towarzyszyły osobom deportowanym na Sybir. Przed każdym znajduje się czarna lub biała płytką, na której zawarto podstawowe informacje o deportowanym: imię, wiek oraz miejsce zsyłki.

WYDARZENIA

Tramwaj powstańczy do Niepodległej

Organizator: Muzeum Powstań Śląskich

w 100. rocznicę II powstania śląskiego w wybranych miastach Polski kursował tramwaj upamiętniający to wydarzenie. Jego najznakomitszym pasażerem był Wojciech Korfanty (Dariusz Niebudek). **25 sierpnia** szanowny gość zawitał do Poznania, odwiedził Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919, a następnie odbył spacer po Starym Rynku. Później można go było spotkać na trasie tramwaju nr 100., chętnie rozmawiającego z pasażerami i przechodniami. Na chwilę przyjął na siebie również nieco zaskakującą rolę zwrotniczego.

WYDARZENIA

Wizyta Ambasadora Niemiec w Forcie VII

9 października Muzeum Martyrologii Wielkopolan w Forcie VII odwiedził Ambasador Republiki Federalnej Niemiec w Polsce dr Arndt Freytag von Loringhoven. Wizyta miała charakter kameralny i odbyła się bez udziału osób towarzyszących.

Ambasador zwiedził Muzeum i złożył kwiaty pod Ścianą Śmierci, oddając hołd wszystkim ofiarom i więźniom Fortu VII w przeddzień 81. rocznicy utworzenia KL Posen.

Staliśmy dzisiaj z panem ambasadorem pod Ścianą Śmierci – tu, gdzie rozstrzeliwano elitę Poznania i Wielkopolski. To był „obóz krwawej zemsty” dokonanej przez Niemców, nazwany tak nie bez powodu – podkreślił dyrektor Wielkopolskiego Muzeum Niepodległości Przemysław Terlecki.

Na zakończenie wizyty w Forcie VII dr Freytag von Loringhoven rozmawiał z przedstawicielami środowisk kombatanckich – prezeską Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Rodzin Polskich Ofiar Obozów Koncentracyjnych Elżbietą Rybarską, Zenonem Wechmannem, który podczas hitlerowskiej okupacji był przymusowym robotnikiem w niemieckich zakładach „Centra” w Poznaniu, i synem więźnia obozu koncentracyjnego Zenonem Ulatowskim. Wysłuchał wspomnień, w czasie których nie zabrakło wzruszeń i łez.

Stać przed pierwszą wybudowaną przez Niemców na ziemiach polskich komorą gazową to dla mnie, jako Niemca, trudne doświadczenie i osobiste przeżycie. Niech pamięć o ofiarach będzie dla nas przestrożą na zawsze – powiedział Arndt Freytag von Loringhoven .

Przyznał, że bardzo ważne jest, aby więcej Niemców chciało odwiedzać takie miejsca jak Fort VII, a szczególnie ważna jest edukacja młodych dla prawdy, pamięci i pojednania – zwłaszcza w Poznaniu warto wykorzystać bliskość granicy z Niemcami.

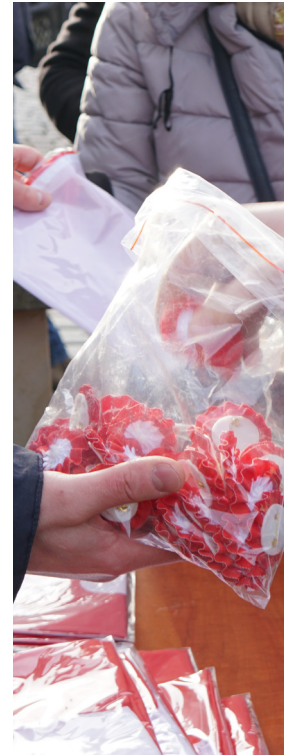
WYDARZENIA

102. rocznica wybuchu powstania wielkopolskiego 1918-1919

27 grudnia, Stary Rynek w Poznaniu

Z uwagi na konieczność zachowania reżimu sanitarnego tegoroczne obchody rocznicy były znacznie skromniejsze niż w poprzednich latach. Dyrektor Wielkopolskiego Muzeum Niepodległości Przemysław Terlecki razem z kierownikiem Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919 Marcinem Wiśniewskim złożyli kwiaty i oddali hołd powstańcom w najważniejszych miejscach Poznania związanych ze zwycięskim zrywem Wielkopolan. Przed siedzibą Muzeum Powstania Wielkopolskiego na Starym Rynku rozdawaliśmy flagi powstańcze i narodowe oraz biało-czerwone rozetki. W tym samym czasie przed Odwachem gościli ułani ze Stowarzyszenia Byłych Żołnierzy i Przyjaciół 15. Pułku Ułanów Poznańskich.

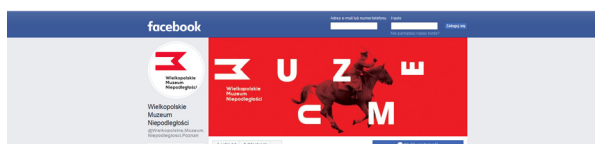

UPOWSZECHNIANIE ON-LINE

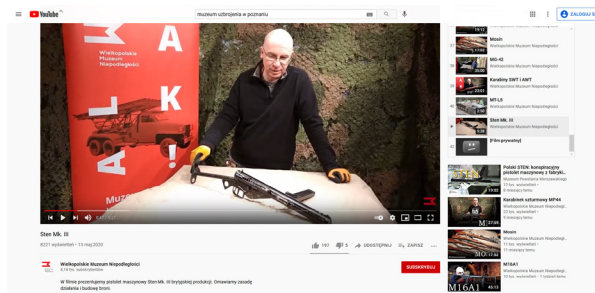
W 2020 roku Wielkopolskie Muzeum Niepodległości stworzyło nową, odrębną stronę internetową <https://powstanie.wmn.poznan.pl/>, poświęconą w całości budowie nowego Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919. Można na niej odbyć wirtualny spacer po nowym muzeum, zajrzeć do katalogu zbiorów, a także znaleźć aktualne informacje o wszystkim co dzieje się w związku planowaną inwestycją. Strona powstała ze środków Narodowego Centrum Kultury w ramach programu „Kultura w sieci”.

Po ogłoszeniu stanu epidemii koronawirusa oddziały Muzeum zostały zamknięte dla zwiedzających, a wydarzenia i udostępnianie zbiorów przeniosło się dużej mierze do internetu. W ramach akcji Miasta Poznań #kulturanawynos od 18 marca na stronie www.wmn.poznan.pl oraz profilach facebookowych Wielkopolskiego Muzeum Niepodległości i jego oddziałów zostały zaprezentowane:

- wybrane ekspozyty z zbiorów Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919, Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956, Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII i Muzeum Armii „Poznań” (56 obiektów);
- prelekcje o wybranych modelach broni ze zbiorów Muzeum Uzbrojenia (52 filmy / 688 minut);
- wirtualna Noc Muzeów w Muzeum Uzbrojenia (10 tysięcy obserwatorów);
- wybrane odnawiane ekspozyty i elementy z modernizowanej części Fortu VII (9 obiektów);
- prezentacja pozyskanego dla nowego MPW albumu z nieznanymi zdjęciami I. J. Paderewskiego (3 serie) – zasięg na FB ponad 2500 osób;

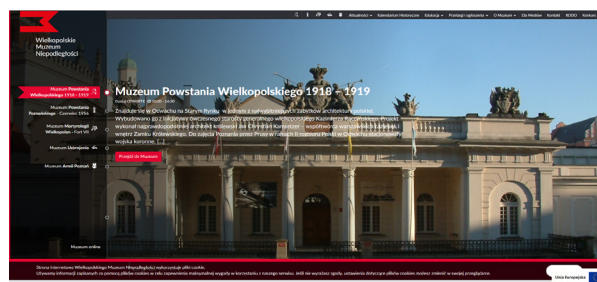

- Majówka z Muzeum on-line – fotografie Kazimierza Gregera z przedwojennych obchodów święta, okolicznościowe filmy, prezentacja ekspozycji, koncert domowy trzeciomajowy Jacka Kowalskiego – zasięg na FB 8000 osób;
- wirtualne spotkanie z Krzysztofem Hoffem, autorem książki *Skrzydła niepodległej. O wielkopolskim lotnictwie w okresie Drugiej Rzeczypospolitej*;
- wirtualny spacer po ekspozycji Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956 (8 odcinków);

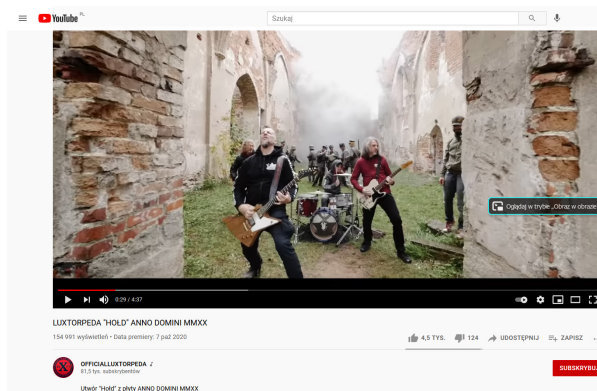

- wirtualny spacer po Przeciwatomowym Schronie dla Władz Miasta Poznania (6 odcinków);
- wirtualny spacer po ekspozycji Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918–1919;
- fotografie i opisy wnętrz Schronu przeciwatomowego (kabiny telefoniczne, pokój prezydencki, sala konferencyjna);
- materiały filmowe relacjonujące wydarzenia związane z obchodami rocznicy Poznańskiego Czerwca 1956 (Test Wiedzy o Poznańskim Czerwcu '56, VIII edycja akcji *Świąteczko dla Czerwca '56*, IV Ogólnoszkolna Konferencja Młodych Rozprawa nad Czerwcem '56);
- wywiady ze świadkami historii: Aleksandrą Banasiak, Jerzym Majchrzakiem, Andrzejem Spornym, Mirosławem Jakubowskim, Lechem Frohmbergiem;
- prezentacja II edycji wystawy stałej *Powstanie Poznańskie 1956 – ocalona pamięć* w formie pokazu slajdów;
- transmisja na żywo z wernisażu oraz prelekcje Miłosza Strońskiego, autora wystawy *Dragoni Generała Maczka. Rzeszów 1938 – Świętoszów 2020* w Muzeum Uzbrojenia (3 odcinki);
- transmisja na żywo z wernisażu oraz prelekcja dr. Wojciecha Lizaka, współinicjatora wystawy *Antoni Radziwiłł i jego epoka w listach żony i córek* w Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919;
- transmisja na żywo z wernisażu, fotorelacja oraz film o wystawie plenerowej „Virtuoso”. *Ignacy Paderewski na nieznanym z zapomnianego albumu* przed Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919;

- akcja Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919 #MPW_online (prezentacje m.in. infografiki, artykułów i notatek naukowych, kalendarium historycznego dotyczących okresu zaborów, powstania wielkopolskiego, II RP, 100. rocznicy wojny polsko-bolszewickiej) prowadzona w mediach społecznościowych (Facebook, Twitter);

- produkcja teledysku poznańskiego zespołu Luxtorpeda pt. *Hołd* nawiązującego do historii Fortu VII i Czerwca 56 – ponad 200 tysięcy odsłon na kanale YouTube.

POZYSKIWANIE ZBIORÓW

W roku 2020 Wielkopolskie Muzeum Niepodległości wpisało do ksiąg inwentarzowych **749 muzealiów**, w tym 69 zakupionych i 680 pozyskanych bezpłatnie.

Zbiory WMN wzbogacił orzełek z początkowego okresu walk powstania wielkopolskiego 1918-1919. Powstał on w okresie przed wprowadzeniem rozkazem gen. Józefa Dowbor-Muśnickiego orzełka regulaminowego. Do tego czasu stosowano na powstańczych nakryciach głowy „prowizoryczne” symbole narodowe.

Nasz orzełek jest mniejszy od standardowego używanego przez Wojska Wielkopolskie. Prawdopodobnie wykonany został przez jubilera, stąd jego forma (rzemieślnicy korzystali z dostępnych wzorów). Jest dobrze wybity, a rodzaj mocowania wskazuje, że był dopinany do czapki rogatywki. Darczyńcą eksponatu jest Stowarzyszenie GH Kadr z Kórnika.

Wśród pozyskanych muzealiów znalazły się również m.in.:

- album z nieznanymi zdjęciami Ignacego Jana Paderewskiego
- album pamiątkowy poświęcony cesarskim manewrom w prowincjach wschodnich (Berlin, 1902);
- koperty na fotografie z reklamą zakładu fotograficznego K. Gregera (2 sztuki);
- fotografia zbiorowa z patriotycznej uroczystości 3 maja w Wierzenicy (lata 80. XIX w.);
- plakat: Narciarskie Mistrzostwa Polski Młodzieży, Szklarska Poręba 1-4 luty 1951;

- naramiennik podporucznika 6. pułku grenadierów z okresu I wojny światowej;
- pokrowiec na pikielhaubę;
- manierka z okresu I wojny światowej;
- szabla 5. Poznańskiego Batalionu Taborowego z lat międzywojennych;
- fotografia żołnierzy Wojsk Wielkopolskich;
- pistolet maszynowy MP40 z 1943 r.;
- gilotyna i pień katowski z hitlerowskiego więzienia przy ul. Młyńskiej w Poznaniu;
- dyplom dra filozofii Uniwersytetu Poznańskiego Wacława Szyguły, więźnia obozu w Forcie VII;
- fragmenty zakrwawionej koszuli Kazimierza Dutkiewicza – jednej z niepełnoletnich ofiar Poznańskiego Czerwca '56;
- fotografie wykonane 28 czerwca 1956 w Poznaniu przez gości Międzynarodowych Targów Poznańskich;
- rzeczy osobiste należące do Romka Strzałkowskiego – najmłodszej ofiary Poznańskiego Czerwca '56;
- zestawy fotografii dotyczących Bogdana Sobalaka, Romana Bentke i Jerzego Jankowiaka, ofiar Poznańskiego Czerwca '56;
- zaświadczenie ukończenia przez ppor. Edmunda Góreckiego z poznańskiego 7. pułku artylerii ciężkiej kursu aplikacyjnego na oficerów lotnictwa, Dęblin 4 VIII 1938;
- nosidło (noszak) kabla telefonicznego wz. 1924 produkcji polskiej.

INWESTYCJE

Projekt „Renowacja i adaptacja Fortu VII w Poznaniu dla zachowania dziedzictwa kulturowego”

W 2020 roku zakończony został pierwszy etap robót budowlanych realizowanych w ramach projektu ze wsparciem środków europejskich przyznanych w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego (WPRO). Pracom renowacyjnym poddane zostały pomieszczenia prawej podwalni, w obrębie prawego majdanu, prawej prochowni i prawej kaponiery barkowej. Sam prawy majdan uporządkowano z wtórnej, inwazyjnej zieleni. Wykonane prace pozwoliły pozyskać na potrzeby adaptacji na cele muzealne ponad 1 000 m² pomieszczeń, które do tej pory były silnie zdegradowane. Ważnym elementem prac było zabezpieczenie napisów pozostawionych w tym miejscu przez więźniów niemieckiego obozu koncentracyjnego KL Posen.

Roboty budowlane realizowano również na elewacji frontowej koszar szyjowych, gdzie starano się przywrócić historyczny wygląd zaburzony przez wtórne wjazdy do pomieszczeń i inne zniszczenia powstałe na skutek użytkowania tej części jako magazynów i warsztatów. Wartość wykonanych prac przekroczyła 15 mln zł.

Dokonano wyboru wykonawcy części wyposażenia przyszłych wystaw na ścieżce fortyfikacyjnej. Za kwotę przekraczającą 1,5 mln zł przygotowywane są repliki sprzętu artyleryjskiego, m.in.: armat Ringkanone 120 mm i 90 mm, działek rewolwerowych pięciolufowych, oraz repliki umundurowania, wyposażenia prochowni czy pieców fortecznych.

22 lipca podpisano umowę na wykonanie drugiego etapu robót budowlanych dofinansowanych w ramach WRPO. Ich wykonawca za kwotę bliską 10 mln zł dokona rozbiórek wtórnego zadaszenia fos i przeprowadzi renowację ponad 7 000 m² murów fosy.

Pozyskane dodatkowe dofinansowanie zewnętrzne (3,1 mln zł w ramach WRPO za pośrednictwem Samorządu Województwa Wielkopolskiego, 100 tys. zł w ramach dotacji programu Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu) razem ze środkami Miasta Poznania pozwalają Muzeum realizować następne projekty w zakresie renowacji i uporządkowania kolejnych przestrzeni w obrębie Fortu VII.

INWESTYCJE

Projekt „Budowa Nowego Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918 -1919”

Strategicznym zadaniem realizowanym przez Wielkopolskie Muzeum Niepodległości jest projekt pn. „Budowa Nowego Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918 -1919”.

Rok 2020 upłynął pod znakiem prac projektowych, w ramach których opracowywano dokumentację techniczną nowego muzeum. W pierwszym półroczu WXCA – biuro projektowe, które zwyciężyło w konkursie architektonicznym, przygotowało wielobranżowe uszczegółowienie koncepcji przedstawionej podczas procedury konkursowej. W oparciu o koncepcję pozyskaliśmy decyzję o lokalizacji celu publicznego dla przyszłej inwestycji – niezbędną dla dalszych prac oraz uzyskania pozwolenia na budowę.

W połowie roku, w odpowiedzi na nasze wnioski dotacyjne, Ministerstwo Kultury i Dziedzic-

stwa Narodowego wsparło projekt budowy nowego muzeum kwotą 490 tys. zł. Większość tej kwoty przeznaczona została na sfinansowanie dokumentacji technicznej – projektu budowlanego. 90 tys. zł przyznane w ramach programu „Kultura w sieci” pozwoliło uruchomić portal internetowy dedykowany planowanej inwestycji. Ten wirtualny spacer dostępny jest pod adresem **powstanie.wmn.poznan.pl**. Poprzez nową stronę Użytkownicy mają okazję zapoznać się z głównymi wątkami, które przedstawimy na przyszłej ekspozycji stałej, oraz najciekawszymi eksponatami z kolekcji WMN (dotyczącymi Powstania Wielkopolskiego).

W związku z pracami projektowymi przeprowadziliśmy również badania geologiczne i towarzyszące im wstępne badania archeologiczne. Ustalenia z badań terenu zlokalizowanego u stóp Wzgórza Świętego Wojciecha stanowiły wytyczne do zamkniętego z końcem roku pro-

jektu budowlanego. Oprócz badań dotyczących przyszłych robót ziemnych i konstrukcyjnych projektanci odpowiedzialni za opracowanie dokumentacji technicznej wykonali szczegółową inwentaryzację zieleni. To bardzo ważne opracowanie, ponieważ przeszło połowę terenu inwestycji będzie stanowił ogólnodostępny park muzealny – płynnie wkraczający w przestrzeń projektowanego placu pomiędzy budynkami nowej siedziby Muzeum Powstania Wielkopolskiego.

Oprócz prac nad dokumentacją budowlano-wykonawczą, w związku z inwestycją działał również zespół merytoryczny, który w 2020 roku kontynuował prace nad założeniami przyszłej wystawy stałej. Wytyczne z tych prac stanowiąc będą załącznik w konkursie na projekt ekspozycji stałej, którego ogłoszenie będzie możliwe po zapewnieniu odpowiednich środków.

Bardzo ważnym wydarzeniem wpływającym na możliwości przygotowania wysokiej jakości no-

woczesnego muzeum było podpisanie Listu intencyjnego z Muzeum Narodowym w Poznaniu. Podjęta współpraca istotnie wpływa na poszerzenie kompetencji eksperckich niezbędnych w obszarach związanych z technologiami muzealnymi i przede wszystkim pozyskiwaniem zbiorów. Wspólne działania stwarzają możliwość przygotowania fascynującej wystawy w Nowym Muzeum.

Cały czas aktywnie zabiegamy u organizatora muzeum – Miasta Poznań i stron zainteresowanych współfinansowaniem – przede wszystkim MKD-NiS, o jak najszybsze decyzje i ustalenie zasad montażu finansowego całej inwestycji – w tym etapu realizacyjnego. Sukcesem jest uzyskanie zgodnego stanowiska Miasta Poznania, Ministerstwa Kultury oraz Samorządu Województwa Wielkopolskiego, że zwycięskie Powstanie Wielkopolskie 1918-1919 zasługuje na muzeum o znaczeniu ogólnonarodowym. Duże znaczenie ma deklaracja wicepremiera prof. Piotra Glińskiego, który podczas wizyty w Wielkopolsce we wrześniu 2020 roku potwierdził gotowość Rządu RP do współfinansowania tego przedsięwzięcia. Cieszą nas deklaracje środowisk związanych z pamięcią Powstania, a także wielkopolskich parlamentarzystów i całego szeregu ważnych instytucji i stowarzyszeń. Od blisko trzech lat WNM prowadzi wśród mieszkańców nieustającą zbiórkę eksponatów i pamiątek, które wzbogacą naszą kolekcję i znajdą swoje godne miejsce w nowym muzeum.

NAGRODY I WYRÓŻNIENIA

Wystawa czasowa Muzeum Uzbrojenia

Mundur polskich wojsk pancernych 1919-2019

otrzymała wyróżnienie w kategorii *Działalność wystawiennicza* w konkursie na wydarzenie muzealne roku w Wielkopolsce „Izabella 2019”

Publikacja Wielkopolskiego Muzeum Niepodległości

Krzyż dla generała. Generałowie ze stoku poznańskiej Cytadeli (1831-1945)

autorstwa kierującego Muzeum Armii „Poznań” Jarosława Bączyka

otrzymała nominacje do:

Nagrody Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk za najlepszą publikację o Wielkopolsce w roku 2019

Nagrody im. Józefa Łukaszewicza na najlepszą książkę o Poznaniu w roku 2019.

NASI PRZYJACIELE I PARTNERZY

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Narodowe Centrum Kultury

Program Wieloletni NIEPODLEGŁA 2017-2022

NIMOS

Wielkopolski Urząd Wojewódzki

Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego

Archiwum Państwowe w Poznaniu

Instytut Historii UAM

Instytut Pamięci Narodowej

Muzeum Historii Polski

Muzeum Narodowe w Poznaniu

Muzeum Narodowe Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie

Muzeum Powstańców Wielkopolskich w Lusowie

Muzeum Broni Pancernej

Fundacja Muzea Wielkopolskie

Biblioteka Raczyńskich

Biblioteka Kórnicka

Fundacja Zakłady Kórnickie

Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk

Towarzystwo Pamięci Powstania Wielkopolskiego

Wielkopolskie Towarzystwo Kulturalne

Wielkopolskie Kuratorium Oświaty

Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe

Koleje Wielkopolskie

Grupy Rekonstrukcji Historycznych

Związek Kombatantów Poznańskiego Czerwca 1956 „Niepokonani”

Stowarzyszenie Poznańskiego Czerwca 1956

Związek Kombatantów i Uczestników Powstania Poznańskiego Czerwca 1956

Stowarzyszenie Polskich Rodzin Ofiar Niemieckich Obozów Koncentracyjnych

Towarzystwo Miłośników Wilna i Ziemi Wileńskiej

Narodowy Bank Polski

Aquanet Laboratorium Sp. z o.o.

TVP3 Poznań

„Polska Zbrojna”

Lotto – sponsor strategiczny Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956

ZESPÓŁ MUZEUM

Dyrektor

Przemysław Terlecki

Zastępca dyrektora ds. ekonomicznych i administracyjnych

Beata Mitmańska

Zastępca dyrektora ds. merytorycznych

Anna Sochacka

Główny inwentaryzator

Zofia Fidelus

Główny księgowy

Agnieszka Wiśniewska

Kierownik Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919

Marcin Wiśniewski

Kierownik Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956

Kinga Przyborowska

Kierownik Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII

Grzegorz Kucharczyk

Kierownik Muzeum Uzbrojenia

Krzysztof Jankowiak

Kierownik Muzeum Armii „Poznań”

Jarosław Bączyk

Kierownik jednostki realizującej projekt „MMW-Fort VII

/ nowa siedziba Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919”

Stefan Ogorzałek

Główny specjalista ds. koordynacji projektów

Monika Kulupa

Stanowisko ds. upowszechniania zbiorów i badań naukowych

dr hab. Olaf Bergmann

Koordynator ds. edukacji

Elżbieta Mania

Specjalista ds. komunikacji i promocji

Joanna Wójcik

RADA MUZEUM

Przewodniczący

prof. UAM dr hab. Zbigniew Pilarczyk

Zastępca przewodniczącego

prof. UAM dr hab. Przemysław Matusik

Henryk Krystek

Tomasz Łęcki

Justyna Makowska

Andrzej Rataj

dr hab. Rafał Reczek

dr Anna Ziółkowska

GODZINY OTWARCIA

od marca do października:

poniedziałek nieczynne

wtorek – sobota 10:00-17:00

niedziela 10:00-16:00

od listopada do lutego:

poniedziałek nieczynne

wtorek – niedziela 10:00-16:00

WE WTORKI WSTĘP DO WSZYSTKICH ODDZIAŁÓW WMN BEZPŁATNY

DYREKCJA I ADMINISTRACJA

poniedziałek – piątek 8:00-16:00

ul. Woźna 12

61-777 Poznań

+48 61 851 72 89

sekretariat@wmn.poznan.pl

MAGAZYN GŁÓWNY ZBIORÓW WMN

poniedziałek – piątek 8:00-16:00

ul. Święty Marcin 51A (wejście od ul. Garncarskiej)

61-805 Poznań

+48 61 853 89 45

wmn.poznan.pl

facebook.com/Wielkopolskie.Muzeum.Niepodleglosci.Poznan/